

Mål 4 i Agenda 2030

Naturskyddsföreningens positionspapper

4 GOD UTBILDNING FÖR ALLA

Naturskyddsföreningen

Förord

I september 2015 antog världens ledare "Agenda 2030 för en hållbar utveckling" och dess 17 globala mål, som för första gången knyter samman ambitionerna om en social, ekonomisk och miljömässigt hållbar utveckling. Det unika med de globala målen är också att de är universella. Det betyder att ländernas åtaganden för att uppnå målen ska ske både på hemmaplan och på den globala nivån.

Sveriges regering har aviserat att Sverige ska vara ledande i genomförandet av Agenda 2030. Denna ambition är utmärkt men förpliktigar också. Trots de framsteg som gjorts globalt de senaste årtiondena så står världen inför gigantiska utmaningar, inte minst inom miljöområdet.

Regeringen har också aviserat att Agenda 2030-arbetet ska knytas till Sveriges samstämmighetspolitik, formulerat i propositionen Gemensamt ansvar – Sveriges politik för global utveckling. Detta ställer höga krav på samverkan och integrering mellan de olika politikområdena.

Naturskyddsföreningen välkomnar de globala målen som ett ambitiöst övergripande ramverk för världens samlade hållbarhets- och utvecklingsarbete. De 17 målen och 169 delmålen skapar en gemensam utmaning för oss alla att jobba med, med 2030 i sikte.

Föreningens roll i arbetet med Agenda 2030 kommer att ske på global, nationell och lokal nivå. Ett flertal av våra samarbetsorganisationer runtom i världen bidrar på olika sätt till arbetet med de globala målen och vi kommer att såväl stötta detta arbete som samverka med våra samarbetsorganisationer. I Sverige vill föreningen bidra genom att samla och motivera folkrörelsen att jobba med målen i den lokala kontexten, men även genom att påverka regeringen att axla rollen som ledande i omställningen. Naturskyddsföreningen har därför tagit fram positionspapper kring sju av de globala målen, samt för det tvärgående området miljögifter. Det finns en mycket tydlig koppling till många av målen i agendan. Syftet med positionspappren är att visa hur vi förhåller oss till respektive mål, men också trycka på aspekter som vi anser vara av särskild vikt för att uppnå målen.

1. Inledning

"Säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla."

Mål 4 i Agenda 2030 syftar till att garantera att alla människor får en god utbildning. Utbildning är en av våra grundläggande mänskliga rättigheter och en förutsättning för att våra samhällen ska kunna fungera. Utbildning är också ett effektivt sätt att motverka fattigdom, stärka jämställdheten, förbättra vår hälsa samt inte minst rusta oss inför de förändringar vi står inför på jorden.

Sverige har ett väl utbyggt utbildningssystem för barn, ungdomar och vuxna. Grund- och gymnasieskola är avgiftsfria och det är allmän skolplikt för grundskolan.

70 procent av den vuxna befolkningen deltar i någon form av utbildning under en 12-månadersperiod. I ett globalt perspektiv står sig Sverige väl vad gäller måluppfyllelse av mål 4 i agendan.

Samtidigt saknas i Sverige, liksom för de flesta länder, statistik för att följa upp delmål 4.7. Målet handlar om att säkerställa att alla studerande får de kunskaper och färdigheter som är nödvändiga för att främja en hållbar utveckling.

Hållbar utveckling är väl framskrivet i den svenska läroplanen för grundskolan, fritidshemmet och förskoleklassen. Någon uppföljning av hur utbildning för hållbar utveckling genomförs i praktiken sker dock inte. I dagsläget riskerar många grundskole- och gymnasieelever att lämna skoltiden bakom sig med mycket bristfälliga kunskaper inom hållbar utveckling.

Naturskyddsföreningen anser att det nationella Agenda 2030-arbetet kan ge lärande för hållbar utveckling den nödvändiga skjuts som det svenska skolväsendet behöver. Under flera år har föreningen bedrivit verksamhet i syfte att påskynda implementering av lärande för hållbar utveckling främst inom grund- och gymnasieskola. Arbetet sker i samverkan med kommuner, högskolor, andra civilsamhällesorganisationer, näringsliv och skolor i olika utvecklingsprojekt.

Genom Naturskyddsföreningens olika projekt inom lärande för hållbar utveckling kan vi se att förutsättningarna varierar markant mellan skolor och inte sällan är det engagemanget hos enskilda lärare som avgör. Så ska det inte vara.

Alla elever har rätt till kunskaper och färdigheter för att främja en hållbar utveckling – det har världens ledare skrivit under på.

Naturskyddsföreningen presenterar här ett Positionspapper kring mål 4, som inriktar sig till fullo på mål 4.7.

2. Mål 4.7 – hållbart lärande

I rapporten *Hållbar utveckling i skolan – vi måste snabba på från 2017*,¹ lyfter Naturskyddsföreningen behovet av kartläggning och uppföljning av hur svenska skolor uppfyller de utbildningsmål i skolans styrdokument som handlar om lärande för hållbar utveckling.

I ett flertal enkäter och undersökningar efterfrågar både kommuner, skollärdare och lärare fortbildning och stöd inom lärande för hållbar utveckling.^{1,2}

Svenska och internationella forskare inom lärande för hållbar utveckling anser att skolans organisatoriska ramar för det pedagogiska arbetet är en avgörande förutsättning för att eleverna ska tillgodogöra sig de kunskaper och färdigheter de behöver för att kunna främja en hållbar utveckling. Detta stämmer helt överens med Naturskyddsföreningens erfarenheter av skolutvecklingsprojekt i samverkan med Malmö stad och Lunds kommun.

Någon uppföljning av hur skolorna arbetar med hållbar utveckling och om målen uppnås sker ännu inte och det saknas direktiv från regering och departement. Skolverket och Skolinspektionen har heller inte tagit eget initiativ till uppföljning av skolornas arbete inom lärande för hållbar utveckling.

Det som inte mäts eller granskas av Skolinspektionen riskerar att få lägre prioritet i en hektisk skolvardag. Sveriges uppföljning av Agenda 2030 kan därför få en stor praktiskt betydelse för implementeringen av lärande för hållbar utveckling i Sverige

Statistiska centralbyrån, SCB, är ansvarig myndighet med uppdrag från regeringen att anpassa de globala indikatorerna för att mäta uppföljningen av Agenda 2030 till ett svenskt sammanhang.

Den globala indikatorn för att följa upp mål 4.7 lyder:

4.7.1 Extent to which (i) global citizenship education and (ii) education for sustainable development, including gender equality and human rights, are mainstreamed at all levels in: (a) national education policies, (b) curricula, (c) teacher education and (d) student assessment.

För svenska förhållanden kan det översättas till:

I vilken utsträckning utbildning och lärande för hållbar utveckling inklusive jämställdhet och mänskliga rättigheter integreras på alla nivåer i:

(a+b) utbildningspolitiska styrdokument och läroplaner;

(c) lärarutbildningen

(d) bedömningar av elevernas kunskaper

(e) skolans systematiska kvalitetsarbete.

Det centrala i indikatorn för mål 4.7 är att mäta hur väl hållbar utveckling är en integrerad del i alla nivåer av utbildning och i den praktiska verksamheten. För att få reda på hur det förhåller sig i svenska skolor bör skolornas så kallade systematiska kvalitetsarbete läggas till i den nationella uppföljningen av mål 4.7. Skolornas systematiska kvalitetsarbete granskas när Skolinspektionen gör besök.

Den globala indikatorn delar upp nationella styrdokument och läroplaner. I Sverige går läroplaner och utbildningspolitiska styrdokument delvis in i varandra och därför kan del a+b slås samman.

En metod för utvärdering och mätning av hur väl alla lärosäten inkluderade hållbar utveckling i utbildningarna leddes av Universitetskanslerämbetet, UKÄ, 2017 på

uppdrag av regeringen. Därmed finns en färdig metod att förvalta för att löpande följa upp hur väl hållbar utveckling inkluderas i lärarutbildningarna, nivå (c) i indikatorn.

Det är väl känt att skolor och skolhuvudmän är tyngda av en mängd krav på dokumentation. Därför är det viktigt att uppföljningen av mål 4.7 genomförs inom ramen för redan pågående arbete på flera nivåer. Till exempel genom att granska hur väl de nationella proven inkluderar kunskaper och förmågor gällande hållbar utveckling. (d)

Utbildning för globalt medborgarskap, som omnämns i den engelskspråkiga formuleringen av indikatorn för mål 4.7, ingår enligt vår uppfattning i lärande för hållbar utveckling.

3. Rekommendationer relaterade till delmål 4.7

4.7 Senast 2030 säkerställa att alla studerande får de kunskaper och färdigheter som behövs för att främja en hållbar utveckling, bland annat genom utbildning för hållbar utveckling och hållbara livsstilar, mänskliga rättigheter, jämställdhet, främjande av en kultur av fred, icke-våld och globalt medborgarskap samt värdesättande av kulturell mångfald och kulturens bidrag till hållbar utveckling.

För att delmålet 4.7 ska genomföras praktiskt ute i verksamheterna och leda till likvärdiga och nödvändiga kunskaper bland alla studerande anser vi att den svenska regeringen bör:

- Fastställa en nationell indikator för mål 4.7 och säkerställa att ansvarig myndighet påbörjar processen för att utveckla löpande uppföljning av indikatorns samtliga delar.

- Utse en intern samordnare på utbildningsdepartementet för uppföljningen av relevanta delmål inom Agenda 2030.
- Följa rekommendationerna i Universitetskanslersämbetets utvärdering av lärosätenas arbete med att främja hållbar utveckling. Särskilt viktigt är att ändra i högskoleförordningen så att det blir tydligare att alla lärarstudenter bör få nödvändiga kunskaper och praktiska färdigheter inom LHU.
- Ge UKÄ uppdraget att följa upp granskningen av lärosätena från år 2017 och rapportera del c) av indikator 4.7.1
- Ge UKÄ ett uppdrag att säkerställa att alla rektorsutbildningar ger kunskap och verktyg för att främja lärande för hållbar utveckling
- Ta initiativ till en ändring av skollagen (2010:800) och föra in formuleringen att all skolrelaterad verksamhet ska leda till att elever ska "förstå förutsättningar för en hållbar utveckling" i likhet med vad som gäller i högskolelagen (1992:1434 § 5)
- Ge Skolverket i uppdrag att utarbeta ett så kallat kommentarmaterial kring lärande för hållbar utveckling. Ge Skolverket i uppdrag att ändra i "allmänna råd för systematiskt kvalitetsarbete" och inkludera Agenda 2030-uppföljning
- I samråd med Skolverket säkerställa resurser för ytterligare fortbildningar och digitala pedagogmoduler kring lärande för hållbar utveckling.
- Ge MUCF resurser för att främja ungdomsdriven verksamhet kring lärande för hållbar utveckling.
- Säkerställa att skolans digitalisering sammanlänkas med digitaliseringens möjligheter att bidra till en hållbar samhällsutveckling.

En ökad prioritet av lärande för hållbar utveckling i svensk utbildning på alla nivåer bidrar även till uppfyllelsen av en rad andra delmål inom Agenda 2030. Här kan särskilt nämnas delmål 12.8 och 13.3.

12.8 Senast 2030 säkerställa att människor överallt har den information och medvetenhet som behövs för en hållbar utveckling och livsstil i harmoni med naturen.

13.3 Förbättra utbildningen, medvetenheten och den mänskliga och institutionella kapaciteten vad gäller begränsning av klimatförändringarna, klimatanpassning, begränsning av klimatförändringarnas konsekvenser samt tidig varning.

Fotnoter

1. Rapport: Hållbar utveckling i skolan – vi måste snabba på
https://www.naturskyddsforeningen.se/sites/default/files/dokument-media/lhu_rapport_2017_0.pdf
2. Skolverkets kunskapsöversikt över arbetet med lärande för hållbar utveckling i skolväsendet
https://swedesd.uu.se/digitalAssets/719/c_719092-l_3-k_kunskapso-versikt-agenda-2030.pdf

Konsumentverket (2017) Skolans undervisning för miljömässigt hållbar konsumtion – Resultat från en kvantitativ studie med lärare, Konsumentverkets webbsida 2018-01-31
<https://konsumentverket.se/for-larare/kunskapsbanken/undervisning-for-hallbar-konsumtion/>

Håll Sverige Rent – Lärarbarometer 2017
<https://www.hsr.se/sites/default/files/lararbarometern2017-weblink.pdf>

Naturskyddsföreningen är en ideell miljöorganisation med kraft att förändra. Vi sprider kunskap, kartlägger miljöhot, skapar lösningar samt påverkar politiker och myndigheter såväl nationellt som internationellt. Föreningen har ca 226 000 medlemmar och finns i lokalföreningar och länsförbund över hela landet. Välkommen att bli medlem, skänka en gåva eller bli företagssponsor.

PG 90 19 09-2

Åsögatan 115
Box 4625, SE-116 91
Stockholm, Sweden

+46 (0)8 702 65 00
www.naturskyddsföreningen.se

Naturskyddsföreningen